

บทที่ 2

วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ขอเสนอหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับความพึงพอใจ
2. แนวคิดและหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. ภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Satisfaction” ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 588) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพความรู้สึก พอใจ ประทับใจ ความชอบ และความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ

มณี โพธิเสน (2543 : 43) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกยินดี หรือเจตคติของบุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกดีในสิ่งนั้นๆ

ปรากรม วุฒิพงษ์ (2540 : 30) กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นวัตถุประสงค์ของการบริการที่มีคุณภาพแต่เป็นการวัดความรู้สึกของผู้ใช้บริการมีการศึกษาอย่างมีระบบเพื่อปรับปรุงระบบบริการและสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่ประทับใจแต่ความพึงพอใจอีกประการหนึ่งคือ คุณภาพการรักษาที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้ดีและให้มีประสิทธิภาพ

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2540 : 22) กล่าวว่า เป็นภาวะของความพึงพอใจ หรือภาวะของการมีอารมณ์ในทางบวกที่มีผลเกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินประสบการณ์สิ่งที่ขาดหายไประหว่างการเสนอให้กับสิ่งที่ได้รับจะเป็นรากฐานแห่งความพอใจ และไม่พอใจได้

บุญยิ่ง เทศน้อย (2545 : 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายในระดับนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

ณภัทร โพธิ์รัตน์ (2550 : 10) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในทางบวก และจะแสดงออกมาในรูปของชอบมาก-ชอบน้อย หรือไม่ชอบสิ่งนั้น หรือบุคคลนั้น ซึ่งแสดงว่าพอใจมากหรือพอใจน้อย เพราะสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้นสามารถลดความเครียดลงจนก่อให้เกิดความสุขกายสบายใจขึ้น และความพึงพอใจอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคม สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยด้วย

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความคาดหวังล่วงหน้าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบริการอย่างใดอย่างหนึ่งความพึงพอใจนั้นมักเกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุคคล

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ฟรอยด์ ได้พัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กแรกเกิดจนถึงวัยรุ่น โดยเชื่อว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางชีวของร่างกาย โดยร่างกายจะเปลี่ยนแปลงบริเวณแห่งความพึงพอใจเป็นระยะ ๆ ในช่วงอายุต่าง ๆ กันและถ้าบริเวณแห่งความพึงพอใจได้รับการตอบสนองเต็มที่เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีและสมบูรณ์ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่ได้รับการตอบสนองเต็มที่ก็จะทำให้เกิดการสะสมปัญหา และแสดงออกเมื่อโตขึ้น และโครงสร้างของบุคลิกภาพ (สิริมา ภิญโญนันต์พงษ์, 2550 :

2.2 ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) มาสโลว์ ได้ศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์โดยเชื่อว่านิสัยการปรับตัว บุคลิกภาพรวมทั้งพฤติกรรม ในการป้องกันตนเองของมนุษย์เกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมา บุคคลจะสามารถเผชิญกับ สถานการณ์ในชีวิตได้ดี ควรมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ยืดหยุ่น เด็ดเดี่ยวไม่หวาดหวั่นต่อ สิ่งใด ๆ และมุ่งหวังในการพัฒนาบุคคล คือ การหาวิถีทางที่จะให้บุคคลประสบความสำเร็จ ในชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถและความต้องการขั้นสูงสุดของชีวิตมนุษย์ และเชื่อว่ามนุษย์ ทุกคนจะมีความต้องการในการแสวงหาสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ ของตน โดยมีความต้องการขั้นพื้นฐานก่อนและมีความต้องการขั้นอื่น ๆ ตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ที่สุดในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน การจับถ่าย

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยและความมั่นคง ได้แก่ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากการคุกคาม ปราศจากความวิตกกังวล ตลอดจนการหลีกเลี่ยง อันตรายหรือความเจ็บปวดต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก และเป็นเจ้าของบุคคล ที่มีความต้องการ ความรักและอยากให้ตนเป็นที่รัก เป็นที่ยอมรับจากกลุ่ม ต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่มและให้ การยอมรับตนเอง เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มทำงาน

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self esteem needs) คือ ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นมายกย่องตนนี้ เป็นความปรารถนาของบุคคลที่ทำให้เกิด พฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นเป็นอันมาก เช่น บางคนใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะเพื่อให้ผู้อื่นยกย่อง ตนเอง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง คือความต้องการสูงสุดของบุคคลที่บุคคลจะต้องพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และความสามารถของตนเอง

2.3 ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน (The Autism Theory) โอ โฮบาร์ท โมว์ เรอร์ (O. Hobart Mowrer) เชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากคำพูดคำว่าแม่หรือลูกที่พูดเป็น พัน ๆ คำขณะป้อนข้าว อาบน้ำ เล่น จึงพบว่าบางครั้งเด็กก็เปล่งเสียงแม่ ขณะเล่น และคำพูด เหล่านี้ทำให้เด็กมีความรู้สึกปีติปลาบปลื้มก็จะยิ่งพูดซ้ำมากกว่าพยางค์หรือคำอื่นที่ไม่มี ความหมายให้จดจำเป็นพิเศษ ด้วยวิธีนี้ทำให้เด็กพัฒนาการถ้อยคำที่ใช้ในภาษามากขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับรางวัลที่เด็กได้รับจากแม่ และ ในแง่ปัญหาความเข้าใจ ความหมายของเด็กอาจเกิด

จากการโยงความสัมพันธ์ เช่นเมื่อพูดแม่ แม่ก็ปรากฏตัว ทฤษฎีนี้จึงถือว่าการเรียนรู้การพูดของเด็ก เกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่ได้ทำเช่นนั้น โม่ว์เรอร์ (Mowrer) เชื่อว่าความสามารถในการฟังและความผลิตเพลินจากการได้ยินเสียงผู้อื่นและเสียงตัวเองเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษา (อัมพร ศรีประเสริฐสุข 2549 : 18 - 19)

แนวคิดและหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี) หลักการของหลักสูตรเป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ซึ่งครอบคลุมเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือเด็กที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการ ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและพ่อแม่เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กปฐมวัยเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขเป็นคนดีคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยความร่วมมือจากบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

1. หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีสาระสำคัญดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
- 1.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชนสังคม และวัฒนธรรมไทย

1.3 พัฒนาการเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

1.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ
และมีความสุข

1.5 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการ
พัฒนาเด็ก

2. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จัดขึ้นสำหรับพ่อแม่หรือ
ผู้เลี้ยงดูเด็กใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กตลอดจนจัดประสบการณ์การ
เรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับเด็กต่ำกว่า 3 ปี โดยมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย
อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความ
แตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 2.1 ร่างกายเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี
- 2.2 ใช้วัยวะะของร่างกายได้คล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน
- 2.3 มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
- 2.4 รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์บุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 2.5 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 2.6 สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
- 2.7 สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการ
จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักทางการศึกษาก็ได้
บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ตามความพร้อมความ
เหมาะสมและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ฉะนั้น เมื่อปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มี
ความสำคัญมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้ความสนใจ และสนับสนุนการเตรียม
ความพร้อมและการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ถูกวิธีและทั่วถึง

คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำตามบทบัญญัติในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษาเป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงานสายการบังคับบัญชาและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปีเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์ และจะต้องผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนระเบียบกฎหมายเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทคั้งนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น : 2547 : 1)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป ซึ่งจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. งานบุคลากรและการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

มาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดหาจัดจ้างบุคลากร ตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์ฯ รวมถึงมีการนิเทศพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีบุคลากรที่จำเป็นและเื้อต่อการบริหารจัดการให้มีคุณภาพโดย

บุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมีคุณสมบัติบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานให้การศึกษา และพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้วยความเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2547 : 3-8)

งานบุคคล มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ จัดหาจัดจ้างบุคลากรตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ผู้ประกอบอาหาร ครูพี่เลี้ยง ฯลฯ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเป็น การจัดทำและกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์การทะเบียน ประวัติบุคลากรและการนิเทศพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในหน้าที่ความ รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีบุคลากรที่จำเป็นและเอื้อต่อการดำเนินงานให้มีคุณภาพ คือ 1) หัวหน้าศูนย์ฯ 2) แพทย์ พยาบาล หรือโรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานีอนามัย คลินิกที่สามารถติดต่อได้ทันทีในกรณีฉุกเฉิน และ 3) ผู้รับผิดชอบบริหารจัดการพัฒนาเด็ก ในศูนย์ฯ คือ ครูผู้ดูแลเด็ก ครูพี่เลี้ยง ผู้ประกอบอาหารและ ผู้ทำความสะอาด เจ้าหน้าที่คน หนึ่ง ๆ อาจทำหน้าที่เกินกว่าหนึ่งหน้าที่ได้แต่ต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก

2. งานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น. 2547 : 15-19)

2.1 ที่ตั้ง ควรอยู่ในพื้นที่ขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจเสี่ยง ต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะอุบัติเหตุต่าง ๆ ตามมาตรฐานความจำเป็นและเหมาะสม

2.2 จำนวนชั้นของอาคาร ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตาม ความเหมาะสมและความสูงของตัวห้องไม่ควรน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

2.3 ทางเข้า-ออก ต้องมีความเหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัว อาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใด ๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า-ออก 2 ทางและแต่ละทางนั้นควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

2.4 ประตู - หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรงอยู่ในสภาพใช้งานได้ดีมีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้องและความสูงของหน้าต่างควรอยู่ที่ประมาณ 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู - หน้าต่าง ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใดมาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

2.5 พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดปลอดภัยและเพียงพอ เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหารและการนอนโดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วยโดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 เมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ดังนี้

2.5.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอนต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็กมีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดให้มีการระบายอากาศที่ตีปิดตลอดไปรง ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไปอุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาดโดยนำไปปิดฝุ่นตากแดดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่มสำหรับเด็กแต่ละคน โดยเขียนหรือปักชื่อไว้ไม่ใช้ร่วมกันเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค และหมั่นตรวจตราดูแล ไม่ให้มีสัตว์หรือแมลงต่าง ๆ มารบกวนในบริเวณพื้นที่สำหรับการนอน

2.5.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่น และพัฒนาเด็กควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้รวมกลุ่ม และแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระการเล่นสร้างสรรค์ หรือการอ่านหนังสือเล่นต่อแท่งไม้ที่ต้องการมุมเงียบ และมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่โต๊ะหรือเป็ยกต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก โดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และมีอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

2.5.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้ โดยสะดวกมีแสงสว่างพอเหมาะมีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก

2.5.4 บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วนมีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ผู้พยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็นและเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลากรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะ ได้ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

2.5.5 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็นรวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะอาด และความปลอดภัยเป็นหลัก

2.5.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็กต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือ และแปรงฟันในขนาด และระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมีส่วนแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก และพื้นไม่ลื่น

2.5.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็กโดยเฉลี่ย 1 แห่งต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเทได้สะดวก และพื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอนหรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรไกลจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคารจะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับเด็ก

2.5.8 ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็กการรับประทานอาหาร หรือการนอนคำนึงถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมหากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

2.5.9 บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมีส่วนที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.5.10 บันได ควรมีความกว้างแต่ช่วงไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ลูกดักกึ่งของบันได สูงไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20.00 เซนติเมตร ลูกตั้งของมีราว และลูกทรงไม่น้อยกว่า 90.00 เซนติเมตร มีราวเดี่ยว เหมาะสำหรับเด็กได้เกาะขึ้น

บันไดและระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17.00 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมีระดับความสูง และขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยคำนึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ

2.6 การจัดสิ่งแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในควรมีดังนี้คือ ภายในอาคารต้องมีแสงสว่างที่เพียงพอทั่วทั้งห้อง และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กได้ตลอดวัน เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกินไป การถ่ายเทอากาศต้องมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลม รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 20 % ของพื้นที่ห้องในกรณีที่เป็นห้องกระจก หรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษต้องติดตั้งเครื่องปรับอากาศ และมีเครื่องฟอกอากาศเหมาะสม และต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ และสภาพพื้นภายในอาคารต้องไม่ลื่นและควรเป็นพื้นไม้หรือปูด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัย ส่วนภายนอกอาคาร ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วนเพื่อความปลอดภัยของเด็กและมีทางเข้า-ออกไม่น้อยกว่าสองทาง กรณีที่มีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.6.1 สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวนเกินควร-จัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค โดยกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.6.2 มีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร ต่อเด็ก 1 คนขณะเล่น โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนพอสมควรกับจำนวนเด็กในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ได้อาจปรับใช้ที่ร่มแทนได้ โดยมีพื้นที่ตามกำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งในสถานที่อื่นที่เหมาะสม เช่น บริเวณวัดหรือสวนสาธารณะ เป็นต้น

2.6.3 มีระเบียงกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หากมีที่นั่งตามระเบียงด้วยจะต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร

2.6.4 จัดให้มีมาตรการเพื่อความปลอดภัย โดย ติดตั้งอุปกรณ์ระบบความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในอาคารศูนย์ฯ ติดตั้งเครื่องดับเพลิง อย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาปิดเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่าย หรือมีส่วนแหลมคม หากเป็นไม้ต้องไม่มีเสี้ยนหรือเหลี่ยมคมมีผู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์การปฐมพยาบาล อยู่ในที่สูงสะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บในที่ปลอดภัยให้พื้นมือเด็กใช้วัสดุกันลื่นในบริเวณ ห้องน้ำ-ห้องส้วม และเก็บสารเคมีหรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัยให้พื้นมือเด็กไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณ โดยรอบอาคารรวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคมติดตั้งอุปกรณ์ เพื่อป้องกันพาหนะนำโรคและมีมาตรการป้องกันด้าน สุขอนามัยมีผู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อเรียนรู้ที่แข็งแรงมั่นคงสำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก และจัดแยกให้พื้นมือเด็ก

2.6.5 ปรับปรุง พัฒนา และซ่อมแซมดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และมั่นคงปลอดภัยตลอดเวลา

2.6.6 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ตามความเหมาะสมตู้หรือชั้นวางสิ่งของ มีเพียงพอ และอยู่ในสภาพใช้การ ได้เคลื่อนย้ายสะดวกอาจดัดแปลงจากที่มีอยู่แล้วมาใช้ได้ แต่ต้องมีความสูงที่เหมาะสมกับเด็กเครื่องใช้ในการนอนจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็กถูกสุขลักษณะสะอาดมีจำนวนเพียงพอ และไม่ใช้ร่วมกัน เช่น เครื่องป้อนและหมอน ภาชนะสำหรับเด็กใช้ในการบริโภคสำหรับเด็ก แต่ละคนและทำจากวัสดุที่ถูกสุขลักษณะไม่เป็นพิษ ทนทานไม่แตกหักง่าย และทำความสะอาดได้ง่ายที่ดื่มน้ำจัดให้มีภาชนะใส่น้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะมีฝาปิดเครื่องใช้ในการทำสะอาด จัดให้มีแปรงสีฟัน-ยาสีฟัน ผ้าเช็ดมือ และผ้าเช็ดตัวสำหรับเด็กแต่ละคน ไม่ใช่ปะปนกัน ได้ะ และเก้าอี้ควรมีขนาดและลักษณะ หลากหลาย ปลอดภัยเหมาะสมกับกิจกรรม และวัยของเด็กเครื่องชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูงและ สายวัดรอบศีรษะควรมีอย่างน้อย 1 ชุด

3. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กเป็นต้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547 : 20-25)

3.1 งานวิชาการรับผิดชอบการศึกษาหลักสูตรก่อนประถมศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการเพื่อพัฒนาและปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และ
จิตวิทยาพัฒนาการซึ่งจะมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

3.1.1 การจัดกิจกรรมพัฒนาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนา
ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกต สำรวจ
ค้นคว้าทดลองแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงานด้วยตัวเองพร้อมทั้ง ได้เรียนรู้จากของจริงและ
สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และความเหมาะสมตามวัยของเด็กเป็นหลัก
ให้เด็กได้เลือกกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจดูแลเด็กด้วยความรักความเอาใจใส่จัด
บรรยากาศให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ และกับผู้ใหญ่ให้เด็กรู้จักอยู่ร่วมกันในสังคม
รวมทั้งปลูกฝังความมีวินัยในตนเองมีคุณธรรมจริยธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย และมี
โอกาสได้แสดงออกอย่างเหมาะสมตามบริบทของสังคมไทย

3.1.2 การประเมินพัฒนาการมี 2 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ใช้สมุดบันทึก
สุขภาพหรือแบบรายงานพัฒนาการเด็ก หรือแบบบ่งชี้พฤติกรรมตามวัยของเด็กเพื่อบันทึก
การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การให้ภูมิคุ้มกันโรค บันทึกการเจ็บป่วย และด้านพัฒนาการเด็ก
ใช้สมุดบันทึกสุขภาพ หรือแบบรายงานพัฒนาการเด็กหรือแบบบ่งชี้พฤติกรรมตามวัยของเด็ก
และรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ทั้งนี้ ให้รวมถึงพฤติกรรมที่สงสัยว่าจะมีปัญหา
เพื่อร่วมมือกันแก้ไขในการประเมินด้านพัฒนาการอาจใช้วิธีการสังเกตการณ์สนทนาหรือดู
จากผลงานของเด็กร่วมด้วย นอกจากนี้ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ
เด็กอย่างน้อยปีละครั้ง

3.1.3 การนิเทศและตรวจสอบ ผู้บริหารศูนย์ฯ ควรนิเทศหรือจัดให้มี
ผู้รับผิดชอบการนิเทศ และตรวจสอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ
และนำผลจากการนิเทศที่ชัดเจน

3.1.4 จัดทำแผนการสอนเป็นการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ให้เป็นไปตามกำหนดการสอน และสอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ โดยปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

3.1.5 จัดทำระเบียบสะสม เป็นการจัดทำข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลตาม
แบบ ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการติดตามเด็ก และใช้ข้อมูลเพื่อการแนะแนวเป็นรายบุคคล

3.1.6 การจัดทำรายงานและสถิติของชั้นเรียน

3.1.7 การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติทางการศึกษา และการส่งเสริม และเผยแพร่วิชาการ

3.1.8 การประสานงานกับหน่วยงานการศึกษาอื่น

4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

แนวทางการบริหารจัดการด้านมาตรฐานการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจาก ชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรบริหารจัดการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น. 2547 : 26)

4.1 จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้้นำให้เห็นประโยชน์และ ความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็กและ ชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหาร และช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

4.2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ กับชุมชนอย่าง ต่อเนื่องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจ และความผูกพันที่ ดีต่อกันระหว่างศูนย์ฯ และชุมชน

4.3 มีการประสานงาน และประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือ ด้านต่าง ๆ ได้ โดยการประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสารคู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

4.4 มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนสถาบันต่าง ๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบัน ครอบครั้ว เป็นต้น

4.5 จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุน การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่าง ๆ ของ หน่วยงาน คือ การสทบพ หรือการอุดหนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การภาครัฐอื่น การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์การการกุศล มูลนิธิหรือมีผู้อุทิศให้

4.6 จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.7 จัดให้มีการติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ ไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาคประชาชนหรือผู้แทนชุมชน ในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมสภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลบ่อใหญ่ และหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำบล และหมู่บ้านทุกอย่างที่จะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น และราษฎรเป็นส่วนร่วม ซึ่งจะเป็แนวทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำบลแทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม. 2552 : 169 – 170)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 66,67 และ 68 ได้ระบุถึงอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ในมาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และมาตรา 67 ภายใต้งบับแห่งกฎหมาย องค์การ

บริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ใน (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

จากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2547 มาตรา 67 (5) บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (9) บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา จากพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศึกษา และการบริหารจัดการพัฒนาเด็กเล็ก ทั้งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐานต่อไป

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก

องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นตำบลหนึ่งใน 15 ตำบลของ อำเภอบรบือ ห่างจากที่ว่าการอำเภอบรบือ 12 กิโลเมตร โดยมีเนื้อที่ประมาณ 55.37 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 34,606.30 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลท่าสองคอน	อำเภอเมือง
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลหนองโก	อำเภอบรบือ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลแก้งเลิงจาน	อำเภอเมือง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบรบือ	อำเภอเมือง

ตำบลบ่อใหญ่มีจำนวนหมู่บ้าน 18 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 12,863 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,832 ครัวเรือน โดยมีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 232.31 คน/ตารางกิโลเมตร (ที่มา สำนักงานการบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง อำเภอบรบือ ข้อมูล ณ เดือน เมษายน 2554) มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดงเค็ง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดงเค็ง ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2523 โดยรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี เข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์จำนวน 25 คน มีผู้ดูแลเด็กจำนวน 1 คน (นางครูณี มะเสนา) จัดตั้งโดยอาจารย์สัมฤทธิ์ มะเสนา อาจารย์ใหญ่โรงเรียนชุมชนบ้านดงเค็ง โดยได้อาศัยห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านดงเค็งเป็นสถานที่ในการเลี้ยงดูเด็ก อัตราค่าบำรุงศูนย์ 20 บาท / คน / เดือน ปี พ.ศ. 2526 เนื่องจากเด็กมีจำนวนมากขึ้นอาคารสถานที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็กจึงได้เสนอขอของบประมาณ กสช. ปี 2526 จากสภาตำบลบ่อใหญ่ เพื่อสร้างอาคารศูนย์ 1 หลัง เป็นเงิน 130,000 บาท ปี พ.ศ.2529 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน CCF ได้ช่วยเหลือเด็กที่มีฐานะยากจน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดงเค็งเข้าร่วมใน โครงการจำนวน 40 คน มีเด็กจำนวน 85 คน มีผู้ดูแลเด็ก 2 คน ครูผู้ช่วยดูแลเด็ก 1 คน และมีผู้ประสานงาน 1 คน อัตราค่าบำรุงศูนย์ 20 บาท / คน / เดือน ปี พ.ศ. 2539 ได้รับงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทยเป็น จำนวนเงิน 570,000 บาท เพื่อสร้างอาคารหลังใหม่ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากทางวัดบ้านดงเค็งมอบที่ดิน ให้เพื่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยสร้างอาคารเรียนจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2540 ปี พ.ศ. 2544 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดงเค็งได้ถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย มาอยู่ในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่

ปัจจุบันปี พ.ศ. 2554 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดงเค็ง มีเด็กนักเรียนจำนวน 85 คน โดยยึดตามทะเบียนประวัตินักเรียน ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2554

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดงเค็ง มีพื้นที่ทั้งหมด 3 งาน 75 ตารางวา พื้นที่อาคารเรียน 448.6 ตารางเมตร อาคารเรียนเป็นอาคารไม้หลังใหญ่ชั้นเดียว โดยแบ่งเนื้อที่ออกเป็นห้องเรียน 4 ห้อง ห้องน้ำ 4 ห้อง ห้องล้างหน้าแปรงฟัน 1 ห้อง ห้องครัว 1 ห้อง ด้านบุคลากร มีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน มีผู้ดูแลเด็ก 3 คน ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย คือจบการศึกษาปริญญาตรีเอกปฐมวัยโดยตรง ทำงานด้านการจัดการเรียนการสอน จัดแผน ประสพการณ์เรียนรู้ให้กับเด็ก ตลอดจนผลงานวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นระบบ มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนงาน ผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีการตรวจเยี่ยม ประเมิน ผลการทำงาน เป็นระยะ และสม่ำเสมอ และมีหน่วยงานคอยติดตามผลการดำเนินงาน ให้คำแนะนำ เช่น สถานีอนามัยบ้านเปลือย โรงพยาบาลบรบือ

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่

ซึ่งเดิมที่เป็นสถานที่รับเลี้ยงเด็กที่ทางวัด โพนศรีบ่อใหญ่ร่วมกับชุมชนบ้านบ่อใหญ่จัดตั้งขึ้น โดยไม่ได้ขึ้นต่อกรมการศาสนาหรือกรมการพัฒนาชุมชนแต่อย่างใด และขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่ ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่จึงได้จัดตั้งให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอบต. บ่อใหญ่ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2551 โดยปัจจุบันยังไม่มีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวนผู้ดูแลเด็กจำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กจำนวน 2 คน และมีจำนวนเด็กเล็กจำนวน 72 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย โดยการส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีเอกปฐมวัยโดยตรง ซึ่งบุคลากรทั้ง 4 คน จะทำงานด้านการจัดการเรียนการสอน จัดแผนประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็ก ตลอดจนผลงานวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นระบบ และมีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย คณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนงาน ผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีการตรวจเยี่ยม ประเมินผลการทำงาน เป็นระยะ และสม่ำเสมอ และมีหน่วยงานคอยติดตามผลการดำเนินงาน ให้คำแนะนำ คือ สถานีอนามัยบ้านบ่อใหญ่ ตำบลบ่อใหญ่ และโรงพยาบาลบรบือ สถานที่ในปัจจุบันยังอยู่ในวัด โพนศรีบ่อใหญ่ ซึ่งได้อาศัยศาลาวัดชั้นล่างใช้เป็นสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนเด็กเล็ก โดยแบ่งเนื้อที่ออกเป็น ห้องเรียน 2 ห้อง ห้องน้ำ 4 ห้อง ห้องล้างหน้าแปรงฟัน 1 ห้อง ห้องครัว 1 ห้อง สถานที่ตั้ง ปลอดภัย สภาพแวดล้อมดี เพราะตั้งอยู่ไกลจากถนนใหญ่

ด้านความร่วมมือจากชุมชน ผู้ปกครอง มีการให้ข้อมูลตอบกลับที่เป็นประโยชน์เสมอ เพื่อนำมาเป็นข้อแก้ไขปรับปรุงได้ทันทั่วทั้ง ที่ทั้งผ่านทางผู้รับความคิดเห็น สมุดสื่อสารผู้ปกครอง เป็นต้น

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสองแห่ง อยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสองแห่งนั้น ยึดหลักตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ตามความพร้อมความเหมาะสม และ

ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ฉะนั้น เมื่อปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญมากองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่ จึงให้ความสนใจ และสนับสนุนการเตรียมความพร้อม และการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ถูกวิธีและทั่วถึง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าในเรื่องความพึงพอใจประมวลดได้ ดังนี้

กรรณิกา แก้วสวัสดิ์ (2545, :85) ได้ศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนสุภาวาลัย-เทพารักษ์ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนสุภาวาลัย-เทพารักษ์อยู่ในระดับปานกลางถึงสูงโดยมีความพึงพอใจในการให้บริการเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจกรรมและบุคลากร และด้านการเรียนการสอน ควรมีการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนการวางแผนการเรียนสอนโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ลือชัย บุญคุ้ม (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า 1) สภาพการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง 2) ปัญหาและอุปสรรคที่พบในด้านครูที่เลี้ยงหรือครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรม การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กยังไม่มีสถานที่เป็นของตนเองขาดงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กอย่างเพียงพอ การประชาสัมพันธ์สื่อสารกับผู้ปกครองมีน้อยเกินไปให้ผู้ปกครองให้เวลาดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาเด็กน้อยสำหรับแนวทางการแก้ไขมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการพัฒนาครูผู้เลี้ยงหรือครูผู้สอน ด้วยการให้ศึกษาต่อ การฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และการสนับสนุนเอกสารทางวิชาการควรจัดให้มีการนิเทศติดตามช่วยเหลือแนะนำ โดยศึกษานิเทศก์ หรือผู้มีประสบการณ์เฉพาะด้าน ควรจัดตั้งงบประมาณหรือประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการจัดอาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามให้เพียงพอรวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ได้มีโอกาสพบปะและรับรู้ข่าวสารข้อมูลในการศึกษา

สุชาดา สมสวนจิต (2547 : 53-54) ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับ นโยบาย ระเบียบ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการสัมพันธ์กับชุมชนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ภูริรัช มีแก้ว (2547 :75) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองในการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนศึกษาเฉพาะกรณีภายในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนศึกษาเฉพาะกรณีภายในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรีอยู่ระดับความพึงพอใจมากโดยมีความพึงพอใจในการให้บริการเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการให้บริการ ด้านการเรียนการสอนด้านสุขลักษณะอนามัย ด้านการเดินทางและอื่น ๆ ด้านความปลอดภัย และด้านโภชนาการและประกอบภารกิจสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนต้องปรับปรุงด้านโภชนาการ โดยให้เจ้าหน้าที่ด้านโภชนาการได้รับการอบรมที่ถูกต้องจากผู้มีความรู้ด้านโภชนาการ

อัครเดช วรหาญ (2548 : 68) ได้ศึกษาความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับสูง โดยมีความสามารถด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และในด้านงบประมาณในระดับสูง โยต่างคิดว่าเป็นหน้าที่สามารถปฏิบัติได้โดยดูผลจากผลการวิเคราะห์ด้านการบริหารจัดการ การบริหารงาน ได้ทุกด้านอยู่ในระดับความสามารถสูงอันเป็นผลจากการดำเนินงานได้รับการถ่ายโอนมาทั้งหมด คน และงบประมาณ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถวางแผนการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ตามความต้องการของท้องถิ่น

พิทยา ภาโนมัย (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กนออยู่ พบว่า ผลจากการดำเนินงาน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนจะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จและยั่งยืนเพราะชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมและชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรม

ณภัทร โพธิ์รัตน์ (2550 : 52) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : กรณีศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านการเลี้ยงดู รองลงมาด้านพฤติกรรมของเด็ก และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ภายนอกและภายใน ในขณะที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

นิทัศน์ กัตัญญคุณานนท์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลร่องกวาง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ทุกกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบของบุคลากรเทศบาลตำบลร่องกวางในระดับดีมาก พอใจในการให้การพัฒนาเด็กเป็นไปตามขั้นตอนผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครู มีความรู้ความสามารถเข้าหน้าที่ส่วนส่งเสริมมีความเข้าใจวิธีการดำเนินงานอย่างมีระบบ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ความพึงพอใจในการตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญไม่แตกต่างกันเพราะวัสดุอุปกรณ์เป็นสื่อที่ช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมไม่ว่าความน่าอยู่ความสวยงาม ความแข็งแรง ความปลอดภัยของอาคารสนามเด็กเล็ก สื่อที่ใช้เสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ด้านงบประมาณมีการจัดสรรเงินงบประมาณนอกเหนือจากส่วนกลางที่ได้เงินอุดหนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละแห่งในส่วนโภชนาการทั้งอาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริมนม ซึ่งผู้ปกครองและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเห็นด้วยอย่างยิ่งในการจัดสรรงบประมาณส่วนนี้เพราะทำให้พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กเจริญเติบโตตามมาตรฐานเด็กไทยทั้งแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครอง

ศราวุธ สังกะเทศ (2551 : 83) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีโดยพิจารณาจากปัจจัยด้านนโยบายการบริหารปฏิบัติและผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอยู่ 5 ด้าน คือ ด้านตัวบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านพัฒนาการของตัวเด็กเล็กด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัยและด้านความร่วมมือของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนที่มีต่อกันปัญหาอุปสรรคของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ มีอยู่ 3 ด้าน คือด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านระบบการเรียนการสอนด้านอาคารสถานที่ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพอนามัยของเด็กเล็ก ข้อเสนอในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเด็กเล็ก ข้อเสนอแนะใน

การศึกษาครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนเชิงเปรียบเทียบระหว่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของรัฐและเอกชน

ชูศักดิ์ ลืออุติกุลวงศ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบริหือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) ด้านอาคารสถานที่ ผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละตั้งแต่ก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการพบว่าหลังดำเนินการปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่าร้อยละเพิ่มขึ้นทุกข้อ แต่ที่มากที่สุดคือ ด้านพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารสะอาด ปลอดภัยและเพียงพอเหมาะกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก 2) ด้านสิ่งแวดล้อม ผลการเปรียบเทียบร้อยละตั้งแต่ก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการพบว่าหลังดำเนินการปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่าร้อยละเพิ่มขึ้นทุกข้อ แต่ที่มากที่สุดคือ มีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน 3) ด้านความปลอดภัย ผลการเปรียบเทียบร้อยละตั้งแต่ก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการพบว่าหลังดำเนินการปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่าร้อยละเพิ่มขึ้นทุกข้อ แต่ที่มากที่สุด คือ มีผู้หรือชั้นเก็บอุปกรณ์ หรือสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง 4) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน จากชุมชนร่วมของชุมชน ผลการเปรียบเทียบร้อยละตั้งแต่ก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการพบว่าหลังดำเนินการปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่าร้อยละเพิ่มขึ้นทุกข้อ แต่ที่มากที่สุดคือ มีการชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมและช่วยเหลือระหว่างดำเนินการ

ธมนวรรณ พลินยศ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ว่าบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้วเห็นว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก บุคลากรดังกล่าวที่มีคุณสมบัติบางประการแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่โดยภาพรวมอยู่ในส่วนดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการโดยภาพรวมที่ดี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการ กล่าวคือ ผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัยขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานรวมทั้งด้านงบประมาณซึ่งมีจำนวนจำกัด ทำให้การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรทั้งอาจเป็นเพราะศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านมาไม่มีมาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนั้น การส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดทำมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการ

ดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นแนวทางเดียวกัน
ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY